

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

УДК 364.

*Дубницька Олександра, викладач
кафедра теорії і методики технологічної освіти, креслення та комп'ютерної графіки,
НПУ імені М.П.Драгоманова, Львів, Україна*

СУЧАСНІ ФОРМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Автором статті здійснено аналіз поняття соціального захисту населення. Досліджено взаємозв'язок і обумовленість зазначених категорій. Наведено огляд понять, що застосовуються в соціальній сфері. Також автором розглянуто форми соціального захисту населення від інфекційних хвороб в умовах введення суворого карантину.

Ключові слова: *соціальне забезпечення, соціальний захист, соціальна робота, пандемія, карантин.*

*Dubnytska Oleksandra, teacher
Department of Theory and Methodology of
Technological education, drawing and computer graphics
M.P. Drahomanov National Pedagogical University, Lviv, Ukraine*

MODERN FORMS OF SOCIAL PROTECTION OF POPULATION

The author of the article analyzes the concept of social protection of the population. The interconnection and conditionality of these categories is investigated. The overview of concepts used in the social sphere is given. The author also considers forms of social protection of the population against infectious diseases in the conditions of strict quarantine.

Keywords: *social security, social protection, social work, pandemic, quarantine*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення посилюється соціальна напруженість в Україні, знижується добробут та життєвий рівень населення. Об'єктивний діагноз соціального стану українського суспільства свідчить про те, що головні соціальні ризики досягли масштабів, які можуть становити реальну загрозу національній безпеці держави.

Соціальний захист – це сфера зосередження таких загальнолюдських цінностей, як рівність, соціальна справедливість, гуманізм, моральні засади суспільства, а негативні тенденції в соціальній сфері та накопичені соціальні проблеми створюють загрози національній безпеці. Тому актуальним є дослідження стану соціального захисту в Україні з метою розробки превентивних заходів та недопущення загроз, які можуть дестабілізувати соціальну та інші сфери.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню сучасних форм соціального захисту присвячені праці вітчизняних та зарубіжних авторів. Зокрема серед вітчизняних науковців, які досліджують ці проблеми – Х. Агавердієва, О. Василик, О. Гордей, Н. Гриньова, Н. Борецька, Є. Крихтіна, Л. Момотюк, С. Синичук, Н. Флорескул, Л. Якушев та ін. Проте деякі питання залишаються недостатньо дослідженими. Так, першочергової уваги потребують

проблеми пов'язані зі специфікою соціального захисту населення в умовах суворого карантину.

Мета статті: проаналізувати сучасні форми соціального захисту населення в умовах існуючих загроз (вірусної інфекції).

Виклад основного матеріалу. Термін «соціальний захист», був вперше використаний в «Законі про соціальний захист США» в 1935 р. який законодавчо визнав новий для цієї країни інститут обов'язкового страхування на випадок старості, смерті, інвалідності й безробіття [2]. Згодом цей термін став широко застосовуватися в багатьох країнах світу, а також Міжнародною організацією праці (МОП). Надалі обсяги соціального захисту розширилися в ході розробки та прийняття конвенцій і рекомендацій МОП, Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародної асоціації соціального забезпечення (МАСО) та ін.

Соціальна захищеність – це конституційне і законодавче забезпечення всього комплексу прав і свобод людини. Право людини на соціальний захист є її конституційним правом. Адже згідно статті 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом.

Сутність соціальної захищеності громадян полягає в наявності в державі системи законів які зможуть, в разі необхідності, компенсувати недосконалість організації виробництва і розподілу матеріальних благ, а також в законодавчому забезпеченні економічних, політичних, соціальних та інших прав, свобод та інтересів громадян. Важливо розрізняти поняття «соціальна захищеність» і «соціальний захист».

Соціальний захист – це більш конкретне поняття, яке зводиться до практичної роботи всіх гілок влади щодо реалізації прав і свобод громадян, тобто соціальної роботи. Розрізняють два види соціального захисту. Абсолютна – це забезпечення всім членам суспільства гарантованого мінімуму рівня життя, це вкрай необхідний рівень життєвих благ, достатній для підтримання здоров'я і працездатності громадян, що не повинно розглядатися як привілей для обраних. У той же час обмежений соціальний захист це забезпечення державою соціальних гарантій відносного благополуччя конкретній особі або категорії громадян. Його мета – застрахувати громадян від можливого зменшення рівня доходів і зниження життєвого рівня. Фактично це винагорода за працю [7]. Поняття соціального захисту, є найбільш близьким до поняття «соціальна робота». Соціальний захист також як різновид соціальної підтримки – це сприяння людині або групі людей в подоланні важкої життєвої ситуації; соціальна дія або система дій, спрямованих не тільки на підтримку людей, а й на

усунення джерел виникнення важких життєвих ситуацій [6]. Соціальний захист включає в себе надані суспільством заходи, спрямовані не тільки на ліквідацію або мінімізацію соціально несприятливих наслідків, але на запобігання їх настання, тобто носить превентивний характер [1].

З огляду на те, що сьогоднішня пандемія коронавірусу COVID-19 вплинула на життя людей у більшості країн світу, вона не оминула вона й Україну. Тому уряд України прийняв ряд важливих рішень по захисту населення.

Відповідно до статті 29 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» з метою запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19 та з урахуванням рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 10 березня 2020 р. Кабінет Міністрів України постановою від 11.03.2020 № 211 установив з 12 березня до 3 квітня 2020 р. на усій території України карантин.

Було введено заборону на:

- відвідування закладів освіти її здобувачами;
- проведення всіх масових заходів, у яких бере участь понад 200 осіб, крім заходів, необхідних для забезпечення роботи органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Спортивні заходи дозволяється проводити без участі глядачів (уболівальників);

- роботу суб'єктів господарювання, яка передбачає приймання відвідувачів, зокрема закладів громадського харчування (ресторанів, кафе тощо), торговельно-розважальних центрів, інших закладів розважальної діяльності, фітнес-центрів, закладів культури, торговельного і побутового обслуговування населення, крім роздрібною торгівлі продуктами харчування, пальним, засобами гігієни, лікарськими засобами та виробами медичного призначення, засобами зв'язку, провадження банківської та страхової діяльності, а також торговельної діяльності і діяльності з надання послуг з громадського харчування із застосуванням адресної доставки замовлень за умови забезпечення відповідного персоналу засобами індивідуального захисту;

- регулярні та нерегулярні перевезення пасажирів автомобільним транспортом у приміському, міжміському внутрішньообласному і міжобласному сполученні (крім перевезення легковими автомобілями); перевезення понад 10 пасажирів одночасно в одному транспортному засобі у міському електричному (трамвай, тролейбус) та автомобільному транспорті, що здійснює регулярні пасажирські перевезення на міських маршрутах у звичайному режимі руху; перевезення понад 10 пасажирів одночасно в автобусах, які виконують регулярні пасажирські перевезення на міських автобусних маршрутах в режимі маршрутного таксі; заїзд на територію автостанцій автобусів, які здійснюють перевезення пасажирів у приміському, міжміському внутрішньообласному і

міжобласному сполученні, та реалізацію власниками автостанцій квитків автомобільним перевізникам, які виконують такі перевезення;

– перевезення пасажирів метрополітенами м. Києва, Харкова і Дніпра відповідно до рішення Державної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій від 16 березня 2020 р.;

– перевезення пасажирів залізничним транспортом в усіх видах внутрішнього сполучення (приміському, міському, регіональному та дальньому).

Дозволено здійснення акціонерним товариством “Українська залізниця” окремих пасажирських рейсів у внутрішньому залізничному сполученні, рішення щодо яких приймається в кожному окремому випадку за погодженням з Міністерством інфраструктури та Міністерством охорони здоров’я, а також окремих пасажирських рейсів у міжнародному залізничному сполученні, рішення щодо яких приймається в кожному окремому випадку за погодженням з Міністерством інфраструктури, Міністерством закордонних справ та Адміністрацією Державної прикордонної служби.

Крім обмежень і заборон у законі, ухваленому ВР, є кілька норм, які мають допомогти країні пережити карантин, а саме: як закон має полегшити життя на карантині; хто підпадає під групу ризику?; як каратимуть за порушення правил карантину; як працюватиме метро та громадський транспорт; як потрапити на роботу; як пересуватись країною; як працює міжнародне сполучення; як організувати харчування; як буде працювати пошта; як безпечно вийти з дому; як не поставити під загрозу інших людей; чи варто носити маску всім; як допомогти рідним не наражати себе на небезпеку?; як прибирати вдома під час карантину; як очищати та дезінфікувати поверхні?; за що «світить» притягнення до відповідальності [4].

Юридичний відділ ЦК Профспілки роз’яснив права працівників (батьків) по догляду за дитиною у випадку карантину, а саме: оформлення непрацездатності; обставини, коли за відсутність на роботі не можна звільняти; праця дистанційно [5].

В цій ситуації безпосередньо Міністерство соціальної політики України вжило ряд заходів і поінформувало громадськість стосовно забезпечення соціального захисту населення під час дії заходів з протидії поширенню коронавірусної інфекції. А саме здійснення виплати та доставки пенсій і соціальних допомог, а також житлових субсидій в умовах попереджувальних заходів у зв’язку з коронавірусом COVID-19.

Заступник Міністра повідомив, що одержувачі пенсій та соціальних допомог жодних змін не відчуватимуть. Оскільки приблизно дві третини отримують свої виплати на банківські картки, інша третина користується послугами Укрпошти. Він також наголосив, що Укрпошта відповідно до графіка

здійснюватиме доставку пенсій та соціальних допомог маломобільним групам населення безпосередньо додому.

Також, рівень оплати за житлово-комунальні послуги і наявність або відсутність заборгованості не впливає на право отримання пільг або житлової субсидії протягом терміну їх отримання, тобто до завершення поточного опалювального сезону.

При цьому заступник Міністра звернув увагу, що для оплати житлово-комунальних послуг не обов'язково особисто відвідувати відділення банків та Укрпошти, і закликав за можливості робити це дистанційно через мережу інтернет. Для самотніх громадян, які перебувають на соціальному обслуговуванні у територіальних центрах соціального обслуговування, допомогу із оплатою рахунків за житло надають соціальні працівники. Міністерство соціальної політики вже поставило завдання органам місцевого самоврядування щодо організації такої роботи [3].

Проте існує загроза зупинки українського виробництва через коронавірус, яка може привести до безробіття до півмільйона українців. Найбільш уразливими до втрати роботи під час кризи є неформально зайняті працівники. В Україні це близько 20 % від загальної чисельності працівників або 3,4 млн осіб. З них 22-23 % працюють в сфері торгівлі, дрібного ремонту, харчування, готелів і транспорту і це приблизно 700 тисяч осіб [8].

Під час карантину та пов'язаною з ним економічною нестабільністю багато працівників у найбільш постраждалих компаніях зіштовхнуться перед вибором: залишатись у компанії без грошей, не маючи права на допомогу по безробіттю від держави, або ж звільнитись та під час пандемії піти у чергу до центру зайнятості – у епіцентр скупчення людей.

На думку експертів, необхідно створити особливу процедуру, за якою роботодавець отримає право відправити працівників у простій у зв'язку з карантинном (самоізоляцією) із одночасною подачею онлайн документів у Фонд загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття щодо призначення допомоги по безробіттю у зв'язку з карантинном (самоізоляцією).

У законі про зайнятість вже є процедура для призначення допомоги по частковому безробіттю у схожих випадках. Можна виправити цю процедуру, а можна створити окрему нову.

Що стосується допомоги людям, зайнятим у так званому тіньовому сегменті, можна розглянути варіант прямої адресної грошової допомоги. Для цього та подальших заходів боротьби з фінансовою та економічною кризою потрібні гроші [9].

Отже, в найкоротші терміни урядовці повинні розробити механізми подолання економічної кризи через коронавірус, яка може привести до безробіття до півмільйона українців.

Висновки. Отже, на державному рівні організаційно-правові форми соціального захисту спрямовані на протидію поширенню вірусної інфекції яка загрожує життю людини, виражена у формі введення суворого карантину і включає в себе заходи, спрямовані на мінімізацію важких наслідків для населення і національної безпеки зокрема.

Список використаних джерел:

1. Агавердієва Х. Ф. *Форми соціального забезпечення та соціального захисту населення // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні проблеми управління підприємствами : теорія та практика», 29-30 березня 2018 року [Електронний ресурс] / Харків. нац. екон. ун-т ім. С. Кузнеця ; наук. ред. : Борова Т. А. [та ін.]. Електрон. текстові дані. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2018. С. 1–3.*

2. Борецька Н. П. *Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми: Монографія* Донецьк: Янтар, 2001. 352 с.

3. Брифінг Міністра соціальної політики України. 16.03.2020 р. *Всі соцуслуги під час карантину люди отримуватимуть за графіком.* Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/vsi-socviplati-pid-chas-karantinu-lyudi-otrimuvatimut-za-grafikom>

4. *Коронавірус в Україні : рекомендації, заборони, штрафи та пільги на карантині.* Режим доступу: <https://www.5.ua/suspilstvo/koronavirus-v-ukraini-rekomendatsii-zaborony-shtrafy-ta-pilhy-na-karantyni-210619.html>.

5. *Права працівників по догляду за дитиною у випадку карантину.* Режим доступу: <https://pon.org.ua/novyny/7696-prava-pracvnikv-po-doglyadu-za-ditinoyu-u-vipadku-karantynu.html>.

6. Синичук С. М. *Право соціального забезпечення України : навч. посібник.* К. : Знання, 2003. 306 с.

7. Флорескул Н. *Система соціального захисту населення як чинник формування соціальної держави // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету.* 2009, № 2. С. 34–45.

8. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/experts/karantin-haos-i-bezrobittya-v-ukrajini-zakrivayutsya-viddilennya-bankiv-i-supermarketi-novini-ukrajini-50076828.html>.

9. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2020/03/18/658234/>.

УДК 327

*Iskakov Yerbekulan, 2nd year master's degree student
L.N.Gumilyov Eurasian National University
Nur-Sultan, Kazakhstan*

INFLUENCE OF DIPLOMATIC RELATIONS WITH ARAB COUNTRIES ON KAZAKHSTAN'S RELIGIOUS SITUATION

Abstract: *In the article, the author considered cooperation in the sphere of religion, development and formation of diplomatic relations between Kazakhstan and Arab countries. According to the study, the author emphasizes the comprehensive cooperation of Kazakhstan with Muslim countries, activities within international organizations, as well as the influence of Arab countries on the development of the religious situation in Kazakhstan.*

Key words: *the Muslim world, the religious factor, international organizations, and the Congress of religious leaders.*